

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР ХХІ СТОЛІТТЯ: МОВА, КУЛЬТУРА, ОСВІТА

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
ЗА МАТЕРІАЛАМИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
27 листопада 2025 року

Переяслав, 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ В ПЕРЕЯСЛАВІ
КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
ПВНЗ «МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ АКАДЕМІКА СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА»
НАЦІОНАЛЬНИЙ ІСТОРИКО-ЕТНОГРАФІЧНИЙ ЗАПОВІДНИК
«ПЕРЕЯСЛАВ»
КОМУНАЛЬНА УСТАНОВА «ЦЕНТР ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ
ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ» ПЕРЕЯСЛАВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР ХХІ СТОЛІТТЯ: МОВА, КУЛЬТУРА, ОСВІТА

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
ЗА МАТЕРІАЛАМИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
27 листопада 2025 року

Переяслав, 2025

*Рекомендовано до друку
Вченою радою факультету української та іноземної філології
Університету Григорія Сковороди в Переяславі
(протокол № 3 від 6 листопада 2025 р.)*

Рецензенти:

Овсієнко Людмила – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри української мови Факультету української філології, культури і мистецтва Київського столичного університету імені Бориса Грінченка;

Кричун Людмила – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української філології та журналістики Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Інформаційний простір ХХІ століття: мова, культура, освіта: збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції «Інформаційний простір ХХІ століття: мова, культура, освіта» (27 листопада 2025 року, м. Переяслав). Переяслав, 2025. 166 с.

Збірник наукових праць містить матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Інформаційний простір ХХІ століття: мова, культура, освіта». У публікаціях представлено результати сучасних досліджень, присвячених трансформаціям мовного, культурного та освітнього середовищ під впливом цифровізації та інтенсивних комунікативних змін.

Статті учасників охоплюють широкий спектр проблематики, зокрема: динаміку мовного середовища в умовах цифрових технологій; формування інформаційної культури та розвиток медіаграмотності як ключових компетентностей ХХІ століття; взаємодію культурної ідентичності з глобалізованим інформаційним простором; етичні, правові та безпекові аспекти цифрових комунікацій; інноваційні підходи до викладання мов у цифровому освітньому середовищі. Матеріали збірника відображають сучасні наукові тенденції, спрямовані на поглиблення розуміння ролі інформаційних технологій у формуванні мовно-культурних процесів та модернізації освітньої практики.

Збірник адресовано науковцям, науково-педагогічним працівникам, педагогам, докторантам, аспірантам, студентам, практикам освітянської галузі та всім, хто цікавиться проблемами розвитку освіти.

Матеріали подано в авторській редакції. За зміст, достовірність фактів і статистичних даних, додержання вимог чинного правопису відповідальні автори.

© Колектив авторів, 2025
© Кафедра української лінгвістики і методики навчання,
Університет Григорія Сковороди в Переяславі,
укладання, оформлення, 2025

ЗМІСТ

Наталія Бабенко МОВА ЯК ІНСТРУМЕНТ ІНФОРМАЦІЙНОГО ВПЛИВУ	8
Тетяна Бабенко ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОМОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТИ: ВИКЛИКИ І ПЕРСПЕКТИВИ.....	11
Світлана Байняшова ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ГРАМОТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ З ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ.....	16
Яна Бакаєвич ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ЖУРНАЛІСТИКИ РІШЕНЬ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ.....	20
Катерина Бірюк ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НА МАТЕРІАЛІ ПРЕЦЕДЕНТНИХ ТЕКСТІВ.....	23
Максим Боярський ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ЛЕКСИКОЛОГІЇ ІЗ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ.....	26
Дарина Бранчук ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МІЖПРЕДМЕТНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.....	29
Тетяна Бужикова ДИСКУРСИВНІ ОСОБЛИВОСТІ УСНОГО МОВЛЕННЯ ФАХІВЦІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У СИТУАЦІЯХ МІЖКУЛЬТУРНОЇ ВЗАЄМОДІЇ.....	32
Владислав Бутаков ІНТЕГРАЦІЯ СУЧАСНИХ EDTECH-ІНСТРУМЕНТІВ У ЦИФРОВУ ЕКОСИСТЕМУ УНІВЕРСИТЕТУ.....	35

Наталія Мисюра ТЕСТОВИЙ КОНТРОЛЬ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ.....	105
Оксана Несененко ВИКОРИСТАННЯ НОВИХ МЕДІА ДЛЯ ПОДОЛАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ ТА КОГНІТИВНИХ БАР'ЄРІВ У ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ.....	109
Людмила Овсієнко МЕДІАСТИЛІСТИКА ФЕЙКУ: МОВНІ ТА СТИЛЬОВІ МАРКЕРИ МАНІПУЛЯЦІЇ У ЦИФРОВОМУ ДИСКУРСІ.....	113
Олена Панчелюга ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ.....	116
Ірина Перцова НОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ ЯК КОМПОНЕНТ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....	119
Олена Петрик ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГА НОВОЇ ФОРМАЦІЇ У КОНТЕКСТІ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ.....	123
Сергій Радчук ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.....	127
Людмила Савенко ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЗАСОБАМИ ЦИФРОВИХ ПЛАТФОРМ (КАНООТ!, LEARNINGAPPS, WORDWALL, QUIZIZZ)	130
Артем Семенюк СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ПРИКЛАДНОЇ ЛІНГВІСТИКИ В НОВИХ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ УМОВАХ.....	135
Олена Сокирко ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ.....	137

Людмила Овсієнко,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри української мови
Факультету української філології, культури і мистецтва
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

МЕДІАСТИЛІСТИКА ФЕЙКУ: МОВНІ ТА СТИЛЬОВІ МАРКЕРИ МАНІПУЛЯЦІЇ У ЦИФРОВОМУ ДИСКУРСІ

У ХХІ столітті інформаційний простір зазнав значної трансформації. Масові соціальні медіа, платформи для миттєвої комунікації, алгоритмічні стрічки новин потребують розроблення сучасних вимог до створення, поширення та споживання інформації. У цьому контексті ключовим завданням є формування інформаційної культури й медіаграмотності суспільства в цілому. В умовах війни громадяни мають добре відрізняти правду від маніпуляції. Адже наразі в медіа найпоширенішим явищем є так званий *фейк* (навмисно спотворене або вигадане повідомлення, що має на меті маніпулювати аудиторією).

Фейк (англ. *fake news, fake content*) – це повідомлення, створене з навмисною інтенцією дезінформувати або ввести в оману, часто з метою маніпулювання думкою, емоціями чи поведінкою аудиторії. Наприклад, дослідження засвідчують, що фейки – це «новини» або повідомлення, створені, зокрема, для збільшення інтернет-трафіку, впливу на громадську свідомість, дискредитацію певних груп чи маніпулювання фінансовими активами [1].

Якщо говорити про *маніпуляцію в дискурсі*, то – це сфокусований лінгвопрагматичний вплив, за допомогою якого комунікант змінює сприйняття, оцінки, дії адресата, використовуючи мовні (лексичні, граматичні, стильові) засоби. У контексті медіастилістики це означає: як саме форма повідомлення (стиль, тон, структура, засоби звернення) сприяє маніпулятивному ефектові. Наприклад, містифікація є однією із маніпулятивних стратегій, що має такі ознаки: ірреальність, ілюзійність, домінуюча комунікативна настановність тощо. Отже, медіастильовий підхід дає змогу дослідити не просто що говорять, а як говорять, і чому це «як» має значення у формуванні маніпулятивного контенту.

Ми виокремили найхарактерніші маркери, що притаманні маніпулятивному або фейковому контентові, зокрема це:

– лексичні маркери (часте використання емоційно забарвлених слів або фраз (*шок, таємно, ексклюзивно, неймовірно, несподівано*), модальних слів і часток (*ми вважаємо, без сумніву, всі знають, звісно, безперечно, не може бути*), що створює ефект сенсаційності й суб'єктивності); монополізація термінів, які формують образ «правди» чи «дослідження», але без вказівки на джерела, наприклад: *експерти стверджують, науковці довели, офіційні джерела засвідчують*; використання абсолютизованих слів: *всі, ніколи, повністю, завжди*, що знижує критичне мислення);

– структурно-композиційні та стильові маркери (повторення ключових слів, фраз, що створює ефект посиленого запам'ятовування; заголовки-кричалки, сенсаційні формулювання, іноді без уточнення джерел; запровадження питань, на які читач не отримує відповіді, але це створює відчуття залученості: *Чому це сталося?, Хто за цим стоїть?*; використання пасивних конструкцій без вказівки виконавця дії: *було повідомлено, з'явилася інформація*, що дає змогу уникати конкретики; апеляція до групової належності (*ми vs вони*), формування «ін-групи» і «аут-групи»; повідомлення можуть викликати різні емоції (страх, жаль, гнів), що знижує рівень рефлексії; використання принципів «хаосу» чи «конспірології», коли текст створює атмосферу нестабільності або таємності);

– медіастильові маркери (короткі форми, що легко поширюються: пост, твіт, меседж (часто із зображенням чи відео); стиль таких форм наближений до колоквиального, але з додатковим акцентом на «шок-фактор»; використання мультимодальних засобів (зображення + текст + емоджі), що підсилює маніпулятивний ефект; алгоритмічне поширення: платформи нагороджують залученість (engagement), отже стиль повідомлень оптимізується під «лайки», репости та емоційні реакції, а не під достовірність).

З огляду на масштабне поширення фейкової інформації в нашій країні, суспільство потрібно навчити розпізнавати неправдиву інформацію. І почати варто зі здобувачів закладів освіти. Так, до прикладу, студенти можуть опанувати дисципліну «Медіастилістика», під час вивчення якої навчаться розпізнавати стильові «шаблони» фейків, виявляти маніпулятивні елементи у мові повідомлень, набудуть навичок критичного ставлення до стилю медіатекстів.

Отже, основними стильовими маркерами маніпулятивного/фейкового контенту є: емоційно-забарвлена лексика та модальність; сенсаційність, абсолютизація, узагальнення; повтори, питання без відповіді, пасивні конструкції; апеляція до груп, емоційної реакції; формат і стиль, оптимізовані під цифрове поширення (швидкість, мінімалізм, мультимодальність).

Варто зауважити, що нині існує низка викликів, що ускладнюють традиційний стильовий аналіз, зокрема це: швидкість цифрового дискурсу, фрагментарність форм, зростання мультимодальності (зображення, відео, меми) тощо. Водночас штучний інтелект і сучасні технології створюють нові стильові шаблони (наприклад, дипфейки, віртуальні персонажі), а це потребує оновлення методів стильового аналізу медіа.

Таким чином, стильовими маркерами маніпулятивних текстів є лексика, структура, формат, мультимодальність. Вони відіграють ключову роль у формуванні впливових, маніпулятивних повідомлень. Український цифровий дискурс, особливо в умовах інформаційної війни, демонструє високий рівень застосування таких технік, що вимагає від аудиторії розвиненої медіаграмотності та здатності до стильового аналізу. Використання медіастилістики в освіті (курсах, тренінгах) є важливим кроком до формування

критичної аудиторії, яка здатна не лише споживати інформацію, але й аналізувати її форму.

Література

1. Putsiata I. Fake as a Method of Manipulation in the Media: Ukrainian Experience». *SJS-archive*. 2020. Vol 4. P. 170–175. URL: sciencetst.lpnu.ua